

Mánudaginn 12. maí 1980.

Nr. 186/1978. Íslenskt verktak h/f

(Gunnar J. Möller hrl.)

gegn

Auðkúluhreppi

(Vilhjálmur Árnason hrl.).

Aðstöðugjald. Lögtaksúrskurður úr gildi felldur. Sératkvæði.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Björn Sveinbjörns-son, Benedikt Sigurjónsson, Logi Einarsson, Sigurgeir Jóns-son og Þór Vilhjálmsson.

Áfrýjandi áfrýjaði máli þessu með stefnu 13. janúar 1978. Útivist varð í málinu 2. október s. á. Hefur áfrýjandi áfrýjað málinu að nýju samkvæmt heimild í 36. gr. laga nr. 75/1973, um Hæstarétt Íslands, með stefnu 30. október 1978. Áfrýj-andi krefst þess aðallega, að hinum áfrýjaða úrskurði verði hrundið og synjað um framgang umbeðins lögtaks, en stefnda gert að greiða honum málskostnað í héraði og fyrir Hæsta-rétti. Til vara krefst hann þess, að lögtak verði aðeins gert fyrir aðstöðugjaldi að fjárhæð 1.050.501 krónu án dráttar-vaxta.

Stefndi krefst staðfestingar hins áfrýjaða úrskurðar og að áfrýjanda verði gert að greiða honum málskostnað fyrir Hæstarétti, eins og málið væri ekki gjafvarnarmál, en hann hafði gjafsókn í héraði, og með bréfi dóms- og kirkjumála-ráðuneytisins 8. febrúar 1978 fékk hann gjafvörn fyrir Hæstarétti.

Fyrir Hæstarétt hafa verið lögð nokkur ný gögn, þar á meðal vottorð úr hlutafélagaskrá Reykjavíkur, gögn um fast-eign áfrýjanda í Reykjavík og úrskurðir ríkisskattanefndar um niðurfellingu aðstöðugjalds, sem lagt var á áfrýjanda í Auðkúluhreppi gjaldárin 1976 og 1977.

Hreppsnefnd Auðkúluhrepps ritaði skattstjóranum í Vest-fjarðaumdæmi bréf 29. mars 1975, og segir þar, að hrepps-nefndin hafi „ákveðið, að aðstöðugjald verði lagt á Ístak ís-

lenskt verktak h/f og að hundraðshluti við álagningu verði 1%“. Skattstjórinn í Vestfjarðaumdæmi auglýsti 30. apríl 1975, hvaða sveitarfélög í umdæmi hans hefðu tilkynnt um álagningu aðstöðugjalds 1975, og var stefndi meðal þeirra. Í auglýsingu þessari er þeim, sem hafi með höndum aðstöðugjaldsskylda starfsemi í öðru sveitarfélagi en þeir eigi lögheimili, gert að skila yfirliti eða sundurliðun, er sýni, hvað af útgjöldum þeirra sé bundið þeirri starfsemi. Er þess óskað, að skilagreinar þessar berist skattstjóranum fyrir 25. maí 1975, ella megi búast við, að aðstöðugjaldið verði áætlað.

Áfrýjandi sendi enga slíka skilagrein, og var aðstöðugjald hans því áætlað af skattstjóranum 1.500.000 krónur.

Akvörðun stefnda um að leggja á aðstöðugjald er að visu ekki svo formleg sem æskilegt hefði verið, sbr. 2. gr. reglugerðar nr. 81/1962. Ekki þykir þó næg ástæða til að fella álagninguna úr gildi af þessum sökum, enda liggur ekki fyrir, að aðrir en áfrýjandi hafi haft með höndum verktaka-starfsemi í hreppnum á þessum tíma.

Áfrýjandi, Íslenskt verktak h/f (Ístak h/f), er verktakafyrirtæki, stofnað 18. nóvember 1970 og skráð í hlutafélagaskrá Reykjavíkur 19. nóvember s. á. Félagið hefur ávallt átt heimili í Reykjavík. Samkvæmt því, sem upplýst var við munnlegan flutning málsins fyrir Hæstarétti, hefur það skrifstofu í Reykjavík, og starfa þar um 9—12 manns. Þar á félagið og viðgerða- og birgðastöð og athafnasvæði, þar sem nokkrir starfsmenn vinna. Samkvæmt vottorði skattstofunnar í Reykjavík 10. mars 1977 hafði verið lagt fullt aðstöðugjald á félagið í Reykjavík fram til þess tíma án tillits til, hvar starfsemi þess fór fram.

Áfrýjandi tók að sér virkjunarframkvæmdir fyrir Rafmagnsveitur ríkisins við Mjólka í Auðkúluhreppi á árunum 1973, 1974 og 1975. Hlé varð á verkinu á vetrum. Árið 1976 tók áfrýjandi að sér viðbótarverk fyrir sama aðilja í sama hreppi. Rafmagnsveiturnar lögðu áfrýjanda til vinnubúðir á virkjunarstaðnum fyrir 32 starfsmenn, snyrtiaðstöðu, eldhús, borðsal og húsnæði fyrir starfsmenn í mötuneyti. Ekki greiddi áfrýjandi leigu fyrir þetta húsnæði, en sá um við-

hald þess. Áfrýjandi bætti við vinnubúðum og kom upp verkstæði og steypustöð. Byggingar þessar voru fluttar brott að verkinu loknu. Áfrýjandi hafði síma og hafði afnot raforku, er hann galt fyrir. Ekki verður séð, að hann hafi notið neinnar þjónustu frá hreppnum. Öll árin, sem áfrýjandi hafði með höndum starfsemina við Mjólkárverkjun, hafði hann einnig með höndum ýmsa verktakastarfsemi í öðrum sveitarfélögum á landinu. Gögn máls sýna, að um það bil fjórðungur af heildartekjum áfrýjanda árið 1974 var vegna starfseminnar við Mjólká. Eins og greinir í hinum áfrýjaða úrskurði, var lagt aðstöðugjald á áfrýjanda í Auðkúluhreppi gjaldárið 1974. Álagning þessi var felld niður með úrskurði ríkisskattanefndar 26. nóvember 1975. Aðstöðugjald var einnig lagt á áfrýjanda í Auðkúluhreppi gjaldárin 1976 og 1977, en þau gjöld voru felld niður með úrskurðum ríkisskattanefndar 9. febrúar og 22. febrúar 1979.

Þegar virt er heildarstarfsemi sú, sem áfrýjandi hafði með höndum árið 1974, svo og rekstraraðstaða félagsins í Auðkúluhreppi vegna starfsemi þeirrar, sem áður er lýst, verður ekki talið, að áfrýjandi hafi haft heimilisfasta atvinnustofnun í hreppnum 1974 samkvæmt ákvæðum a liðs 1. mgr. 40. gr. laga nr. 8/1972, sbr. 2. mgr. 8. gr. reglugerðar nr. 81/1962. Er áfrýjanda því ekki skylt að greiða aðstöðugjald í Auðkúluhreppi gjaldárið 1975. Ber því að fella hinn áfrýjaða úrskurð úr gildi og synja um framkvæmd hins umbeðna lögtaks.

Eftir þessum úrslitum þykir bera að dæma stefnda til að greiða áfrýjanda málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti, og þykir hann hæfilega ákveðinn 500.000 krónur.

Staðfesta ber ákvæði hins áfrýjaða úrskurðar um greiðslu gjafsóknarkostnaðar.

Allur gjafvarnarkostnaður málsins fyrir Hæstarétti greiðist úr ríkissjóði, þar með talin málflutningslaun skipaðs talsmanns stefnda, 300.000 krónur.

D ó m s o r ð :

Hinn áfrýjaði úrskurður er úr gildi felldur og synjað um framkvæmd hins umbeðna lögtaks.

Stefndi, Auðkúluhreppur, greiði áfrýjanda, Íslensku verktaki h/f, 500.000 krónur í málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti.

Staðfest er ákvæði hins áfrýjaða úrskurðar um greiðslu gjafsóknarkostnaðar.

Allur gjafvarnarkostnaður málsins fyrir Hæstarétti greiðist úr ríkissjóði, þar með talin málflutningslaun skipaðs talsmanns stefnda, Vilhjálms Árnasonar hæstaréttarlögmans, 300.000 krónur.

Dómi þessum ber að fullnægja að viðlagðri aðför að lögum.

S é r a t k v æ ð i

Sigurgeirs Jónssonar hæstaréttardómara.

Grundvöllur fyrir álagningu aðstöðugjalds þess, sem um er fjallað í þessu máli, er bréf oddvita Auðkúluhrepps til skattstjórans í Vestfjarðaumdæmi, dags. 29. mars 1975, en mótttekið af skattstofu Vestfjarða 14. apríl s. á. Efni bréfsins er svohljóðandi: „Hreppsnefnd Auðkúluhrepps hefur ákveðið, að aðstöðugjald verði lagt á Ístak, íslenskt verktak h.f. og að hundraðshluti við álagningu verði 1%. Ennfremur hefur hreppsnefndin ákveðið að fela yður álagningu útsvara á þessu ári og að hundraðshluti við álagningu verði 10%. Öll frávik samkvæmt lögum verði notuð og elli- og örorkulífeyrir verði undanþegin álagningu“.

Samkvæmt 39. gr. laga um tekjustofna sveitarfélaga nr. 8/1972 annast skattstjórar álagningu aðstöðugjalda. Í 36. gr., sbr. 41. gr. sömu laga er sveitarstjórn veitt ákvörðunarvald um það, hvort heimild laganna til heimtu aðstöðugjalds skuli notuð og hversu hátt gjaldið skuli vera af hverri tegund atvinnurekstrar, allt innan ákveðinna marka, sbr. 38. gr. laganna, breyttri með 2. gr. L. 104/1973. Ber síðan að auglýsa gjaldflokka samkvæmt 12. gr. reglugerðar um aðstöðugjald nr. 81/1962. Ekki sést af gögnum málsins, að nein slík auglýsing um gjaldflokka hafi verið út gefin.

Samkvæmt V. kafla framangreindra laga um tekjustofna sveitarfélaga nr. 8/1972, sbr. L. 104/1973, reglugerð um aðstöðugjald nr. 81/1962 og almennum reglum stjórnarfarsréttar nær heimild sveitarstjórnar einungis til þess að ákveða gjaldtökuna og til þess að setja almennar reglur um fjárhæðir og álagningu í sveitarfélaginu, en ekki til þess að ákveða, að gjöld skuli leggja á tiltekna gjaldendur eða einn tiltekinn gjaldanda. Ákvörðun hreppsnefndar Auðkúluhrepps um aðstöðugjald úr hendi áfrýjanda eins í framangreindu bréfi frá 29. mars 1975 var því ólögmæt. Skattstjóra Vestfjarðaumdæmis bar að synja kröfu hreppsnefndar Auðkúluhrepps um álagningu aðstöðugjalds, nema hreppsnefndin setti almennar álagningarreglur. Var það síðan skattstjóra að ákveða, hvort þær almennu álagningarreglur ættu að leiða til álagningar aðstöðugjalds á áfrýjanda samkvæmt L. 8/1972, sbr. L. 104/1973, og öðrum réttarreglum þar að lútandi. Álagning aðstöðugjalds á áfrýjanda í Auðkúluhreppi árið 1975 var því einnig ólögmæt.

Með þessari athugasemd er ég sammála niðurstöðu meiri hluta dómenda.

S É r a t k v æ ð i

Benedikts Sigurjónssonar hæstaréttardómara.

I.

Ég er sammála atkvæði meiri hluta dómenda um, að eigi sé ástæða til að fella hina umdeildu álagningu úr gildi af formsástæðum.

II.

Áfrýjandi er verktakafyrirtæki, skráð í Reykjavík. Samkvæmt málflutningi tók áfrýjandi að sér á árinu 1973 gerð virkjunarmannvirkja fyrir Rafmagnsveitur ríkisins við Mjólka í Auðkúluhreppi. Skyldi verkið unnið á árunum 1973 og 1974, en talið er, að því hafi verið lokið á árinu 1975. Á árinu 1976 tók áfrýjandi að sér nokkurt verk til viðbótar þarna á sama svæði fyrir Rafmagnsveitur ríkisins. Lauk því verki sama ár. Verksamningar hafa ekki verið lagðir

fram í málinu, og ekki hefur komið fram, hverjar voru þær heildarfjárhæðir, sem um var að tefla.

Verkkaupi lagði áfrýjanda til skála á virkjunarstaðnum, þar sem var svefnrými fyrir 32 menn, hreinlætisaðstaða, eldhús, borðsalur og húsrými fyrir starfsmenn mötuneytis. Ekki skyldi áfrýjandi greiða leigu fyrir hús þessi, en annast viðhald þeirra. Áfrýjandi hafði þarna síma og fékk raforku, er hann galt fyrir. Hann mun hafa aukið nokkuð við vinnubúðir þessar, meðan á verkinu stóð, og reisti nokkur önnur mannvirki vegna starfsemi sinnar þarna.

Áfrýjandi hefur talið, að starfsemi við Mjólka hafi verið hætt yfir háveturinn, en ekki gert grein fyrir, hve langan tíma hér hafi verið um að ræða.

Á árinu 1974 var lagt aðstöðugjald á áfrýjanda, er renna skyldi til stefnda, að fjárhæð kr. 500.000. Álagning þessi var felld niður með úrskurði ríkisskattaneftndar 26. nóvember 1975.

Eins og áður greinir, voru verkframkvæmdir áfrýjanda við Mjólka langvarandi og umfangsmiklar. Hann hafði þar veruleg not fasteigna við starfsemi sína. Verður að telja, að áfrýjandi hafi haft með höndum slíkan atvinnurekstur í Auðkúluhreppi, að þar hafi verið um að ræða heimilisfasta atvinnustofnun í skilningi ákvæða a liðs 1. mgr. 40. gr. laga nr. 8/1972, sbr. og 2. mgr. 8. gr. reglugerðar nr. 81/1962. Var því heimil álagning aðstöðugjalds á áfrýjanda í Auðkúluhreppi á árinu 1975.

Varakröfu sína um, að einungis verði leyft lögtak til tryggingar 1.050.501 krónu, byggir áfrýjandi á því, að brúttótekjur hans af starfsemi í Auðkúluhreppi hafi aðeins numið 105.050.181 krónu á árinu 1974. Honum beri aldrei að greiða hærra aðstöðugjald en nemi 1% af þessari fjárhæð samkvæmt 2. mgr. 37. gr. laga nr. 8/1972. Áfrýjandi gerði enga grein fyrir aðstöðugjaldsstofnum sínum í Auðkúluhreppi 1975, og var skattstjóra því heimilt að áætla gjaldstofn hans. Áfrýjandi hefur ekki leitt rök að því, að áætlun þessi sé berýnilega ósanngjörn, og verður því við hana að sitja.

Að því er dráttarvexti varðar þá ber áfrýjanda að greiða

dráttarvexti af lögtakskröfunni, sbr. 43. gr. laga nr. 8/1972. Dráttarvextir skulu hins vegar reiknast $1\frac{1}{2}\%$ á mánuði frá 1. júlí 1975 til 31. desember s. á. og síðan 2% fyrir hvern mánuð eða brot úr mánuði til greiðsludags, sbr. 18. gr. laga nr. 11/1975 og a lið ákvæða til bráðabirgða með þeirri grein svo og kröfugerð stefnda.

Samkvæmt þessu ber að staðfesta hina áfrýjuðu lögtaksgerð um annað en dráttarvexti.

Eftir þessum málalokum ber að dæma áfrýjanda til að greiða stefnda málskostnað fyrir Hæstarétti, sem ákveðst 300.000 krónur, er renni í ríkissjóð.

III.

Ég er sammála atkvæði meiri hluta dómenda um gjafsóknar- og gjafvarnarkostnað og talsmannslaun fyrir Hæstarétti.

D ó m s o r ð :

Hinn áfrýjaði úrskurður á að vera óraskaður að öðru leyti en því, að dráttarvextir skulu vera $1\frac{1}{2}\%$ á mánuði frá 1. júlí 1975 til 31. desember s. á. og 2% fyrir hvern mánuð eða brot úr mánuði frá þeim degi til greiðsludags.

Áfrýjandi, Íslenskt verktak h/f, greiði 300.000 krónur í málskostnað fyrir Hæstarétti, er renni í ríkissjóð.

Allur gjafvarnarkostnaður stefnda, Auðkúluhrepps, fyrir Hæstarétti greiðist úr ríkissjóði, þar með talin málflutningslaun skipaðs talsmanns hans, Vilhjálms Árnasonar hæstaréttarlögmans, 300.000 krónur.

Úrskurður fógetaréttar Reykjavíkur 21. desember 1977.

Gerðarþola, Ístaki h/f, Íþróttamiðstöðinni, Laugardal, Reykjavík, var við niðurjöfnun aðstöðugjalda 1975 gert að greiða Auðkúluhreppi kr. 1.500.000 sem aðstöðugjald. Fjárhæð þessa hefur gerðarþoli verið ófáanlegur til að greiða. Hefur því Vilhjálmur Árnason hæstaréttarlögmaður f. h. Auðkúluhrepps krafist þess, að lögtak verði látið fara fram í eignum gerðarþola til tryggingar framangreindri aðstöðugjaldskröfu, kr. 1.500.000, auk 2%

dráttarvaxta frá 1. júlí 1975 til greiðsludags og kostnaðar við gerðina. Auk þess hefur hann krafist málskostnaðar, eins og málið væri ekki gjafsóknarmál. Gerðarþoli hefur mótmælt aðstöðugjaldskröfu þessari og krafist þess, að synjað verði um framgang hinnar umbeðnu lögtaksgerðar. Til vara mótmælir hann kröfu um dráttarvexti og upphæð lögtakskröfunnar.

Gerðarþoli hefur krafist málskostnaðar að mati réttarins. Með bréfi, dags. 21. mars 1977 og 28. nóvember 1977, var gerðarbeiðanda veitt gjafsókn í máli þessu.

Málavextir eru þannig, að gerðarþoli tók að sér á árunum 1973, 1974 og 1975 afmarkað verk samkvæmt samningi við Rafmagnsveitur ríkisins, sem var virkjun Mjólkár, II. áfanga. Árið 1976 samdist síðan milli aðilja um viðbótarverk (Hófsárveitu), og lauk því verki á því ári.

Verk þessi voru unnin í Auðkúluhreppi, Vestur-Ísafjarðarsýslu, og þar voru vinnubúðir gerðarþola, meðan verkið var unnið.

Árið 1974 var lagt aðstöðugjald á gerðarþola í Auðkúluhreppi, kr. 500.000. Álagning þessi var kærð til ríkisskattaneðndar, sem felldi aðstöðugjaldið niður með úrskurði nr. 1213 26. nóvember 1975. Segir í þeim úrskurði, að á umræddu skattári hafi rekstur gerðarþola farið fram í ýmsum sveitarfélögum, án þess að séð verði, að hann hafi haft atvinnurekstur sinn í einhverju þeirra. Ekki hafi verið leitt í ljós, að starfsemi gerðarþola í Auðkúluhreppi hafi verið heimilisföst atvinnustofnun eða útibú. Þess vegna var aðstöðugjald, álagt 1974 í Auðkúluhreppi, fellt niður.

Árið 1975 var síðan lagt aðstöðugjald á gerðarþola að fjárhæð kr. 1.500.000, og var miðað við áætlaðan aðstöðugjaldsstofn. Forráðamenn gerðarþola segja sér ekki hafa borist vitneskja um álagningu þessa innan kærufrests, en þegar þeir fréttu um álagninguna, var hún kærð fyrst til skattstjóra 9. september 1975. Skattstjóri vísaði kærunni frá sem of seint fram kominni með úrskurði, dags. 14. október 1975, sbr. réttarskjal 6, og staðfesti ríkisskattaneðnd þann úrskurð hinn 13. apríl 1976, sbr. réttarskjal 7.

Þann 21. ágúst 1975 var í fógetarétti Ísafjarðarsýslu kveðinn upp lögtaksúrskurður vegna aðstöðugjaldsskuldar gerðarþola, og hann birtur þann 18. janúar 1977.

Með beiðni, dagsettri 28. janúar 1977, til yfirborgarfógetans í Reykjavík fór Vilhjálmur Árnason hæstaréttarlögmaður þess á leit, að gert yrði lögtak í eignum gerðarþola til tryggingar þess-

ari kröfu. Beiðni þessi var tekin fyrir í fógataréttinum þann 15. mars 1977. Voru þar hafðar uppi mótbárur við umbeðnu lögtaki. Málið var síðan til meðferðar í fógataréttinum og var tekið til úrskurðar að loknum munnlegum flutningi hinn 2. desember sl.

Umboðsmaður gerðarbeiðanda hefur við munnlegan flutning málsins mótmælt framangreindum kröfum umboðsmanns gerðarþola og sjónarmiðum hans. Hefur hann lagt áherslu á, að kjarni málsins sé sá, hvort gerðarþoli hafi haft heimilisfasta atvinnustofnun í Auðkúluhreppi árið 1974 í skilningi 40. gr. laga nr. 8/1972.

Samkvæmt þeirri grein er aðalreglan, að gjaldskyldan er bundin við lögheimilissveit eða sveitarfélag, þar sem aðalatvinnurekstur fer fram. Grein þessi er komin óbreytt úr 12. gr. laga nr. 69/1962. Í athugasemd við þá grein frumvarpsins að þeim lögum segir m. a.: „Það leiðir af því, að aðstöðugjald er greiðsla fyrir þjónustu eða verðmæti, að lögheimili gjaldanda skiptir ekki máli. Þar sem starfsemin fer fram, skal greiða gjaldið, þó að gjaldandi eigi annars staðar lögheimili.“

Af gerðarbeiðanda hálfu er bent á, að gerðarþoli hafi notað vegi hreppsins, haft afnot af síma og notið ýmissar þjónustu hreppsins. Gerðarþoli hafi haft vinnubúðir fyrir 32 menn í umdæmi gerðarbeiðanda með raflögnum og frárennislögnum og auk þess flutt á staðinn nokkur laus íveruhús, verkstæðisskemmu og steypustöð.

Af framangreindu telur umboðsmaður gerðarbeiðanda ljóst, að öll skilyrði álagningar aðstöðugjalds hafi verið fyrir hendi, enda segi í 8. gr. reglugerðar um aðstöðugjald, að gjaldandi teljist hafa heimilisfasta atvinnustofnun í öðru sveitarfélagi, ef hann hefur þar afnot af fasteign vegna starfsemi sinnar þar. Megi í þessu sambandi benda á úrskurði ríkisskattaneftndar frá árinu 1975 nr. 440, nr. 441 og 442, en í þeim tilvikum átti fyrirtæki lögheimili í einum hreppi, en vann að verkefnum í þremur öðrum, og var aðstöðugjaldið lagt á fyrirtækið í þeim að tiltölu við veltu í hverjum og einum.

Af hálfu gerðarþola er bent á, að ríkisskattaneftnd hafi felld efnisúrskurð um aðstöðugjaldsskyldu sína árið 1974 í Auðkúluhreppi með úrskurði nr. 1213 26. nóvember 1975, er álagt aðstöðugjald var felld niður. Talsmaður gerðarþola telur þessa reki-stefnu því næsta tilefnislitla, þar sem allar aðstæður gerðarþola í hreppnum séu hinar sömu skattárin 1974 og 1975 og þær voru á skattárinu 1973.

Umboðsmaður gerðarpóla segir, að samkvæmt 40. gr. laga nr. 8/1972 komi gjaldskylda af hálfu gerðarpóla í Auðkúluhreppi því aðeins til greina, að hann hafi þar heimilisfasta atvinnustofnun. Gerðarpóli hafi unnið afmarkað verk samkvæmt samningi við Rafmagnsveitur ríkisins, sem hafi að mestu átt vinnubúðir þær, er notaðar voru við verkin, en gerðarpóli flutt á staðinn laus íveruhús, verkstæðisskemmu og steypustöð. Allt, sem gerðarpóli hafi átt á staðnum, hafi við verkslok verið flutt burtu á aðra vinnustaði í öðrum sveitarfélögum.

Af hálfu gerðarpóla er því haldið fram, að einmitt það, að tengsl gerðarpóla við Auðkúluhrepp voru bundin við tiltekinn verksamning og tengslum þessum hafi lokið að fullu í verkslok, skeri úr um það, að ekki hafi verið um „heimilisfasta atvinnustofnun“ að ræða. Það kæmi raunar fram í áðurnefndum úrskurði ríkisskattaneðndar, að það sé gerðarbeiðanda að sýna fram á, að þetta skilyrði sé fyrir hendi. Hið sama komi fram í mörgum úrskurðum öðrum, sem farið hafi á sömu lund, bæði að því er varðar gerðarpóla og önnur verktakafyrirtæki. Það sé margúrskurðað af hálfu ríkisskattaneðndar, að verktakafyrirtæki, sem telur fram í heimilissveit sinni og sæti þar álagningu, sé ekki aðstöðugjaldsskyld í öðru sveitarfélagi, þar sem það hefur afmarkað verk með höndum.

Til vara bendir umboðsmaður gerðarpóla á, að álagningin sé byggð á áætluðum gjaldstofni, sem ætla má að sé 150 millj. kr., sbr. réttarskjal 9, sem sýnir, að þar umrædd álagning var 1% á gjaldstofn. Réttarskjal 11 sýni, að gjaldstofn fyrir aðstöðugjald gerðarpóla, ef miða ætti það við starfsemi hans í Auðkúluhreppi sumarið 1974, væri þó ekki nema kr. 105.050.181.

Eins og af framanskráðu sést, er meginágreiningurinn um, hvort skattstjóri Vestfjarðaumdæmis hafi farið að lögum, er aðstöðugjald var lagt á gerðarpóla í Auðkúluhreppi árið 1975.

Samkvæmt 40. gr. laga nr. 8/1972 má innheimta aðstöðugjald hjá gjaldanda í öðru sveitarfélagi en þar, sem hann á lögheimili eða hefur aðalatvinnurekstur sinn, ef hann hefur þar heimilisfasta atvinnustofnun, svo sem útibú.

Gerðarpóli hefur haft lögheimili í Reykjavík alla tíð og haft þar meginstarfsemi sína, en unnið að ýmsum verkefnum víðs vegar um landið. Árin 1973 til 1976 var unnið að verkefnum í Auðkúluhreppi, Vestur-Ísafjarðarsýslu. Í réttarskjali nr. 14 er lýst aðstöðu gerðarpóla við það vinnusvæði, en því skjali hefur ekki verið mótmælt. Þar kemur fram, að gerðarpóli hafði afnot

af vinnubúðum fyrir 32 menn í eigu Rarik, sem gerðarþoli stækkaði síðan, kom auk þess upp verkstæði, steypustöð og skrifstofubyggingu.

Telja verður það leiði af því, að aðstöðugjald er greiðsla fyrir þjónustu eða verðmæti, að lögheimili gjaldanda skiptir ekki máli. Þar sem starfsemin fer fram, skal greiða gjaldið, þó að gjaldandi eigi annars staðar lögheimili. Í III. kafla, 2. mgr., 8. gr., reglugerðar nr. 81/1962 segir, að gjaldandi teljist hafa heimilisfasta atvinnustofnun í öðru sveitarfélagi (en heimilissveitarfélagi), ef hann hefur þar afnot af fasteign vegna starfsemi sinnar þar.

Eins og tengslum gerðarþola við gerðarbeiðanda var varið, og þar sem með framangreindum ákvæðum er að því stefnt, að atvinnusveit njóti réttar til álagningar aðstöðugjalds, a. m. k. ekki síður en lögheimilissveit, ber í þessu tilviki að telja gerðarþola gjaldskyldan gagnvart gerðarbeiðanda, og ber því að leyfa framgang hinnar umbeðnu gerðar.

Varakrafa gerðarþola um, að lögtak verði ekki leyft fyrir dráttarvöxtum, er ekki tekin til greina með vísan til 44. gr. laga nr. 3/1972. Ekki verður sú varakrafa að lækka kröfufjárhæð heldur tekin til greina, þar sem það er ekki á valdi fógetaréttar að úrskurða um það atriði.

Málskostnaður til handa gerðarbeiðanda ákveðst kr. 60.000 og greiðist úr ríkissjóði. Af þeirri fjárhæð ber talsmanni gerðarbeiðanda, Ólafi Axelssyni héraðsdómslögmanni, kr. 60.000.

Gerðarþoli greiði kr. 60.000 í málskostnað, er renni í ríkissjóð, innan 15 daga frá birtingu úrskurðar þessa að viðlagðri aðför að lögum.

Ólafur Sigurgeirsson, fulltrúi yfirborgarfógeta, kvað upp úrskurð þennan.

Því úrskurðast:

Lögtak skal fara fram fyrir kr. 1.500.000 með 2% dráttarvöxtum frá 1. júlí 1975 til greiðsludags.

Málskostnaður til handa gerðarbeiðanda, kr. 60.000, greiðist úr ríkissjóði. Af þeirri fjárhæð ber talsmanni gerðarbeiðanda, Ólafi Axelssyni, kr. 60.000.

Gerðarþoli greiði kr. 60.000 í málskostnað, er renni í ríkissjóð, innan 15 daga frá birtingu úrskurðar þessa að viðlagðri aðför að lögum.